

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Afdelingsfunctionarissen

Bestuur

Voorzitter:	vacature	
Secretaris:	Gerrie Overweel	e-mail: secretaris-aft@ngv.nl
Penningmeester:	Thijs van Veen tel. 033-4726015	e-mail: penningmeester-aft@ngv.nl
Lid:	Marcel van de Krol tel. 033-4945110	e-mail: evenementen-aft@ngv.nl
Lid:	Jaco Geurts tel. 06-29286845	e-mail: geurts.veldhorst@wxs.nl
Lid:	Nico van Kesteren tel. 06-13224239	e-mail: nkesteren@hotmail.com
Lid:	Eric van Kleef tel. 06-51420374	e-mail: eric@mijnwortels.nl

Afdelingsafgevaardigden

Afgevaardigde:	Thijs van Veen, voornoemd
Plaatsvervanger:	Gerrie Overweel, voornoemd

Lezingen en Activiteiten

Coördinator:	Marcel van de Krol, voornoemd Jaco Geurts, voornoemd
--------------	---

Afdelingsblad

Hoofdredacteur:	Thijs van Veen, voornoemd
Redactieadres:	nieuwsredacteur-aft@ngv.nl
Eindredacteur:	Jelle Kaastra tel. 030-6962934
Redacteurs:	Marcel van de Krol, voornoemd Freja Schuitemaker-Frankefort tel. 033-4947948 e-mail: fschuite@xs4all.nl Eric van Kleef, voornoemd

PR-ondersteuning Freja Schuitemaker-Frankefort, voornoemd

Website	www.ngv-afdelingen.nl/aft/
Webmaster	Lex van der Linden, e-mail: lvdlinden@upcmail.nl en Gerrie Overweel, voornoemd
Facebook	facebook.com/genealogie.ngv facebook.com/groups/809009970063112

Omslag: De Onze Lieve Vrouwetoren in Amersfoort. Deze toren was tot 1970 het kadastrale middelpunt van Nederland. Anonieme prentbriefkaart 1905-1930, collectie Het Rijksmuseum, id.rijksmuseum.nl/200792651

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en omstreken opgericht 18 december 1971

Verschijningsgebied de gemeenten Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Ede, Eemnes, Ermelo, Harderwijk, Leusden, Nijkerk, Putten, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Soest, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Wageningen, Woudenberg en Zeist. Oplage 300.

Jaargang 34

januari 2025

nummer 1

Van de redactie

Ons afdelingsblad heeft een naam gekregen: *Het Middelpunt*. Onze afdeling is een combinatie van Utrechtse Heuvelrug, Gelderse Vallei en Veluwe. Een geografische naam voor onze gehele afdeling ontbreekt. We zijn centraal gelegen in Nederland: Het Middelpunt. In Amersfoort ligt het nulpunt van het kadaster, bij de Onze Lieve Vrouwetoren. Wij hopen dat ons afdelingsblad in het middelpunt van uw belangstelling staat.

Voor het volgende nummer van ons blad, Het Middelpunt, van september 2025, kondigen we een thema aan: beroepen. Welke beroepen komen vaak voor in jouw familie? Hebben meer generaties hetzelfde beroep? Bijvoorbeeld allemaal schoolmeesters, boeren, militairen of dominees? Het bestuur heeft goed nieuws in de vorm van twee nieuwe afdelingsbestuursleden. Wij gaan door met ons voorouderspreekuur, nu om en om in Amersfoort en Ede. Onze afdeling organiseert in voorjaar 2025 weer een cursus genealogie voor beginners. Ina Budde schrijft over naamsverwarring. De redactie is wederom blij met haar bijdrage. Onze trouwe vaste medewerker Willem van Maren schrijft over zijn voorouder Peter Barten. Kees Dekker reageert op zijn oorkonde voor 50 jaar lidmaatschap van de NGV. Onze nieuwe leden Cor Overmars en Henri Grünbauer stellen zichzelf voor in de rubriek stel je voor. Dit is een greep uit de rijk gevulde inhoud van dit nummer. De redactie stelt uw bijdragen bijzonder op prijs. De lezers doen dat ongetwijfeld ook. Veel leesplezier! Thijs van Veen, hoofdredacteur

Colofon

AMERSFOORT EN OMSTREKEN verschijnt in januari en september. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ondertekende stukken. Bij overname van gegevens uit deze uitgave wordt men verzocht de bron te vermelden.

Kopij voor het volgende nummer gaarne vóór 1 augustus 2025 inleveren

Voor nadere instructies zie

www.ngv-afdelingen.nl/aft/wp-content/uploads/2022/08/instructies-voor-auteurs.pdf

AMERSFOORT EN OMSTREKEN wordt gratis aan de leden van de afdeling toegezonden. Anderen kunnen zich abonneren door betaling van € 10,- per jaar. Hiervoor krijgt men een factuur van de (landelijke) NGV.

Opmaak: L^AT_EX – Druk: Torendruk, Nijkerk

Lezingen & Activiteiten

Genealogische activiteiten in de regio

Een overzicht van de bijeenkomsten voor de komende periode. Alle bijeenkomsten van onze NGV-afdeling vinden – tenzij anders vermeld – plaats in

**”De Koningshof”,
Blekerij 33, 3831 CT in Leusden
naast de parkeergarage van winkelcentrum ”De Hamershof”**

Onze middagbijeenkomsten beginnen om 14.00 uur en de avondbijeenkomsten beginnen steeds om 20.00 uur. De zaal is ’s middags open vanaf 13.30 uur en ’s avonds vanaf 19.30 uur zodat u in de gelegenheid bent om met de leden van het bestuur of de andere aanwezigen van gedachten te wisselen onder het genot van een kopje koffie of thee. De consumpties zijn voor eigen rekening. In de hal kunt u zelf de consumpties bestellen. De PR-afdeling verzorgt een informatietafel. Al onze bijeenkomsten zijn voor iedereen, leden van de NGV en belangstellenden, vrij toegankelijk.

Datum	Maandag 13 januari 2025	De Koningshof – NGV
Tijd	van 20.00 tot 22.00 uur	
Plaats	De Koningshof, Leusden	
Onderwerp	Franse voorouders	
Spreker	Martijn Spruit	

Wanneer je bij het zoeken naar voorouders in Frankrijk belandt, kan het lastig zijn de juiste route te vinden. Zowel de taal als de organisatie van de maatschappij kan een obstakel vormen. In een presentatie over het zoeken naar Franse voorouders Online, zal Martijn Spruit - informatiespecialist bij het CBG Centrum voor familiegeschiedenis te Den Haag - handvatten geven voor de zoektocht in Franse archieven en daarbuiten.

De tweede helft van de middag is gewijd aan het zoeken naar personen die zijn geëmigreerd: naar de Verenigde Staten bijvoorbeeld. Ook als het lijkt dat mensen zijn verdwenen in de geschiedenis (en in het buitenland), zijn er vaak nog manieren om toch informatie boven water te krijgen.

Na afloop van de lezing is er onze nieuwjaarsreceptie. Ter ere van het nieuwe jaar biedt het afdelingsbestuur u een drankje en een hapje aan.

Datum	Donderdag 20 februari 2025	De Koningshof – NGV
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	De Koningshof, Leusden	
Onderwerp	Van vader op zoon? En Opvolgende weduwen in de Zilverstad	
Spreker	René Kappers	

Deel 1. Schoonhoven is de Zilverstad van Nederland. Hoe dat zo gekomen is werd in de afgelopen jaren onderzocht met een bijzonder genealogisch model: een stapeling van een stamreeks en lokale genealogie. Met een aantal voorbeelden wordt dit toegelicht en Kappers presenteert de voorlopige uitkomst.

Deel 2. 'Vrouwen doen niet mee. Tenzij ze weduwe zijn.' Dat is de gangbare mening in de zilver-literatuur. Dat dit in Schoonhoven ver bezijden de waarheid is, laat René Kappers zien in het tweede deel van zijn voordracht op onze bijeenkomst op 20 februari 2025. Tussen 1680 en 2000 volgden in Schoonhoven 67 weduwen hun overleden man op in hun bedrijf. De meesten bleken dat langdurig te doen: gedurende 5 tot 53 jaar. De opvolgende weduwen zorgden gedurende 300 jaar in 54 zilversmidsfamilies op deze wijze voor continuïteit van het familiebedrijf en ze zorgden zo voor het inkomen van hun gezin. Ook anno 2024 zorgen nog altijd opvolgende weduwen voor de voortgang van hun bedrijf in Schoonhoven. Het is landelijk een onbekend fenomeen. Zo kregen in Gouda de goud- en zilversmeden al in 1425 het recht van opvolging voor hun weduwen. Tot heden kennen we er niet één! Dat kan niet waar zijn. Tijd voor aandacht en een pleidooi voor onderzoek 'overal' in Nederland.

In de pauze bekijkt René Kappers door u meegebrachte voorwerpen. Hoe oud ze zijn, waar ze vandaan komen en wie ze heeft gemaakt, zijn de antwoorden die voor u gezocht worden.

Datum	Donderdag 20 maart 2025	De Koningshof – NGV
Tijd	van 20.00 tot 22.00 uur	
Plaats	De Koningshof, Leusden	
Onderwerp	Genealogie en familiegeschiedenis: onderzoek vóór 1700	
Spreker	Robert Keurtjes	

Er komt een moment dat we niet meer verder kunnen met DTB-registers maar nog steeds nieuwsgierig zijn. In deze lezing zullen we ingaan op wat er vóór die tijd nog aan mogelijkheden zijn. Die kunnen van streek tot streek sterk verschillen, maar als we een idee hebben van wie wanneer een reden had om gegevens te bewaren kunnen we ook op zoek naar bronnen.

Robert Keurtjes, filosoof en genealoog, houdt zich bezig met genealogisch en historisch onderzoek en geeft cursussen op het gebied van genealogie.

Datum	Maandag 14 april 2025	De Koningshof – NGV
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	De Koningshof, Leusden	
Onderwerp	Stichting Online-Verleden: begraafplaatsen en familieadvertenties	
Spreker	Wim van Beek	

We beginnen deze avond om 20.00 uur met een Algemene Ledenvergadering (ALV). De stukken voor deze ALV worden door de secretaris van onze afdeling naar de leden verzonden (per e-mail): de agenda voor deze ALV, het verslag van de vorige ALV (d.d. donderdagavond 14-11-2024), het jaarverslag 2024 (algemeen en financieel) en het jaarverslag 2024 van de afdelingsafgevaardigde. De door de ALV vast te stellen begroting 2026 is opgenomen in het jaarverslag 2024 (algemeen en financieel).

Hierna volgt de lezing van de heer Wim van Beek.

Onder de stichting Online-Verleden vallen twee websites, te weten online-begraafplaatsen en online-familieberichten. Familieberichten zijn tegenwoordig op diverse websites te

vinden (CBG, Mensenling etc.), maar juist de advertenties uit de streekblaadjes kom je daar niet tegen. Door het werk van vele vrijwilligers, waaronder Wim, komen juist deze advertenties (en bidprentjes) op de website online-familieberichten terecht.

Grafzerken zijn een heel ander verhaal. Na verloop van tijd kunnen graven geruimd worden en gaan grafstenen en -zerken verloren. Teneinde dit te voorkomen heeft de stichting o.a. als doel grafzerken te fotograferen en op deze wijze te behouden voor het nageslacht. Voor genealogen kan dit een bijzondere bron zijn! Wim zal vertellen wat hij zoal doet voor deze stichting en het belang hiervan benadrukken.

Datum 2025 (onder voorbehoud vrijdag 2 mei 2025)
Tijd Nader aan te kondigen
Plaats Den Haag
Onderwerp Excursie naar de Koninklijke Bibliotheek en Delpher in Den Haag

De bibliotheek houdt zich bezig met het bewaren van boeken, tijdschriften en kranten, met als doel dat de inhoud bekeken kan worden en gebruikt voor eigen onderzoek. De boekenafdeling heeft al een lengte van 125 kilometer. Na de rondleiding hebben we een kort inzicht om met Delpher aan de slag te gaan.

Datum Donderdag 15 mei 2025 **De Koningshof – NGV**
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats De Koningshof, Leusden
Onderwerp Amersfoort onder water
Spreker Margriet Mijnsen-Dutilh

Margriet Mijnsen-Dutilh zal een lezing geven over de waterhuishouding in de Gelderse Vallei. Zij was archivaris van het waterschap Vallei & Eem (tegenwoordig Vallei en Veluwe) en is de auteur van de tweedelige *Waterschapskroniek Vallei & Eem*. Het eerste deel over 777 tot 1616 heet *Amersfoort lag aan zee*; het tweede deel over 1616 tot 2011 *Een Vallei vol Water*.

De titels van haar boeken geven aan dat het waterbeheer in de Vallei altijd problematisch is geweest. Dat blijkt ook uit de archieven van de waterschappen-rechtsvoorgangers van het huidige waterschap, waarvan zij er veel zelf heeft geïnventariseerd en toegankelijk gemaakt.

Wat die problemen waren en hoe ze uiteindelijk onder controle zijn gebracht zal mevrouw Mijnsen laten zien in haar lezing. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de basisregel van het oude waterstaatsrecht van vóór 1795: *Wien water deert, die water keert*. De betekenis daarvan is: wie last heeft van het water uit het poldergebied van zijn bureu, heeft het recht dat water tegen te houden, zodat het geen overlast geeft in zijn eigen gebied. Dat heeft geleid tot veel conflicten tussen polderbesturen onderling, die bijna onoplosbaar waren, omdat de overheid geen regels hiervoor kon opleggen. Samenwerken in de waterstaat – polderen – deed men alleen binnen het eigen polderverband, waar dat ook niet anders kon. Tussen verschillende polders onderling was er meestal geen sprake van.

De lezing zal worden toegelicht met een powerpoint-presentatie waarin ook veel oude kaarten en stukken uit de waterschapsarchieven getoond worden.

Agenda van de bijeenkomsten van:

HCC!genealogie, werkgroep Amersfoort – Elke derde maandag van de maand in het Kerkelijk Centrum De Brug, Schuilburgerweg 2, 3816 TB in Amersfoort. Openingstijden: van 19.30 tot 22.00 uur.

Hier kunt u terecht voor al uw computervragen, ook niet-genealogische. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de HCC-website <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl>.

Van uw vice-voorzitter

door Thijs van Veen

Het afdelingsbestuur wenst u alle goeds in 2025. Wij zijn het jaar 2024 goed geëindigd. In de Algemene Ledenvergadering van 14 november jl. zijn Jaco Geurts en Eric van Kleef benoemd tot leden van ons afdelingsbestuur.

Jaco Geurts

Jaco Geurts gaat de taak van Marcel van de Krol overnemen: het organiseren van onze bijeenkomsten, met als belangrijkste onderdeel het zoeken van onderwerpen en sprekers voor onze lezingen en het vastleggen van deze sprekers. Jaco is al heel voortvarend begonnen met het organiseren van de bijeenkomsten van het voorjaar van 2025, zoals deze worden aangekondigd in dit nummer van Het Middelpunt (de nieuwe naam van ons afdelingsblad). Het was niet gemakkelijk voor Jaco om op de deadline voor dit jaargang 34

nummer alle sprekers te hebben vastgelegd, inclusief het verkrijgen van een inleidende tekst om in dit blad op te nemen. Maar uiteindelijk wel gelukt. Uiteraard kan Jaco wel enige steun gebruiken bij het zoeken naar onderwerpen en sprekers. U kunt hem hierbij helpen. Alle adviezen, hulp en suggesties worden door hem dankbaar aanvaard.

Eric van Kleef

Eric van Kleef is algemeen bestuurslid geworden, en zal helpen bij het beantwoorden van (genealogische) vragen die aan het afdelingsbestuur gesteld worden. Daarnaast is Eric lid geworden van de redactie van ons blad Het Middelpunt. Hij versterkt de redactie met de bedoeling een beter blad te maken. Na de ALV van 14 november jl. was er een genealogische speeddate en deze mag ook zeer geslaagd genoemd worden. Er is

alle reden om nogmaals een dergelijke activiteit te organiseren.

De Algemene Vergadering van de NGV, op zaterdag 23 november 2024 in Odijk, heeft het werkplan en de begroting voor 2025 vastgesteld en is akkoord gegaan met een kleine contributieverhoging. Na afloop van deze AV was er weer een kort regio-overleg van de afdelingen Amersfoort en omstreken, Amsterdam, Flevoland, Gooiland en Utrecht. Samen vormen deze afdelingen de regio Midden. Gesproken werd over de werving van kader en over de organisatie van en publiciteit voor de voorouder-sprekuren.

Na succesvolle voorouder-sprekuren in Amersfoort hadden we op 21 november jl. een voorouder-sprekuren in Ede. Dit spreek-

uur was ook geslaagd. Het afdelingsbestuur heeft besloten om de voorouder-sprekuren voortaan om en om in Amersfoort en Ede te houden. In Amersfoort op een vrijdagmiddag, in Ede op een donderdagmiddag. Zie de aankondiging op blz. 25 in dit blad. Het afdelingsbestuur probeert het Facebook-account van onze afdeling nieuw leven in te blazen. Via de digitale nieuwsbrief informeren wij u over alle bijeenkomsten en andere activiteiten.

Onze eerstvolgende bijeenkomst is op maandagavond 13 januari 2025, in De Koningshof in Leusden. Martijn Spruit vertelt dan over onderzoek naar Franse voorouder-sprekuren. Wij verwelkomen u graag. En wij bieden u graag na afloop van de lezing een drankje en een hapje aan ter ere van het nieuwe jaar.

De aanleiding en de afloop van de februari-staking van 1941 (427 mannen opgepakt)

Lezing door Paul Welling op 15 januari 2024. Gerrie Overweel doet verslag.

De directe aanleiding voor de Februari-staking in Amsterdam en omstreken waren de razzia's, waarbij op 22 en 23 februari 1941 427 jonge joodse mannen met grof geweld door de Duitsers waren opgepakt. Eerder al kreeg de joodse bevolking van Amsterdam te maken met intimidatie, vernielingen en terreur. Dat was het begin van de Jodenvervolging in Nederland.

Bij zo'n gevecht op 11 februari 1941 kwam de WA-man Hendrik Koot (1898–1941) om het leven. Toen er op 19 februari in de joodse ijssalon Koco gevechten ontstonden waarbij de Duitse politie met ammoniakgas werd bespoten, waren de rapen gaar met als dieptepunt de razzia's van 22 en 23 februari.

Onder de 427 gevangenen die in Amsterdam werden opgepakt bevonden zich de broers Izak en Jacob Swaab. De broers be-

landden in verschillende concentratiekampen. Een van de gebroeders Izak en Jacob Swaab is getrouwd met een Joodse vrouw. De naam Swaab heeft een Duitse klank: Schwaben.

In de periode voor WO II kwamen velen in aanraking met de Duitse wetten en het gedachtengoed en brak er een zware tijd aan voor de joden in ons land. Vanaf januari/februari 1941 braken er opstanden uit, vechtpartijen ontstonden. De eerste razzia's vonden plaats waarbij 421 mannen werden opgepakt. Ook de gebroeders Swaab waren hierbij. Na diverse kampen in Nederland werden zij – met veel anderen – in 1943 op transport gezet naar Duitsland.

389 mannen kwamen in Buchenwald terecht. Omdat de Duitsers alles grondig hebben vastgelegd, kon men later nog veel terugvinden over bezit en de situatie van de

gevangenen.

Na de oorlog werd de februaristaking jaarlijks herdacht bij het monument in Amsterdam.

Isak Swaab woonde in Amsterdam en kwam in Buchenwald terecht. Hij is na een ziekte overleden. Het bijzondere is dat na zijn dood de as werd teruggestuurd naar Amsterdam. Dit deed men later in de oorlog niet meer. Van broer Jacob Swaab is geen doodsoorzaak bekend.

Er zijn een groot aantal sites voor Joodse genealogie gebouwd waar informatie gevonden kan worden, bv. joodsmonument.nl, westerborkportretten.nl, joodsamsterdam.nl, jodenin nederland.nl, oorlogsleven.nl, stenenarchief.

Paul Welling heeft ook een eigen website /blog:<https://geheugenvanoost.amsterdam/page/46316/paul-welling>.

Toevoeging redactie: de heer Paul Welling is op 16 oktober 2024 overleden.

DNA voor dummies

Lezing door Annelies van Bronswijk op 18 april 2024. Gerrie Overweel doet verslag.

Eerst bekijken we een paar korte filmpjes. Zo zien we hoe een cel in elkaar zit en hoe een DNA-streng zich vormt en/of beweegt. Dit proces ontwikkelt zich in elk levend lichaam.

In elke generatie worden de chromosomen gemixt. Na een aantal generaties zijn er al een aantal chromosomen gemixt. Dit heet recombinatie.

Het DNA-verhaal

Er zijn veel onderzoeken gedaan naar de herkomst van bepaalde DNA-cellen. Wat opvalt is dat de mannen veel meer trekken over het vasteland. Het gevonden DNA is op meerdere plaatsen teruggevonden. Vrouwen bleven over het algemeen meer in de eigen omgeving. Vindplaatsen van vrouwelijk DNA liggen veel dicht bij elkaar.

Op basis van genen zijn een aantal kenmerken uit de familie te herleiden.

Veel mensen laten een DNA-test doen. Daar zijn meerdere mogelijkheden en/of verschillende testen uit te voeren bij organisaties. Zo kan men iets over de afkomst herleiden.

DNA-onderzoek kent ook bedreigingen. Wil je alles wel weten? Wil je weten of er ergens een andere vader is? Wil je ook weten of er erfelijke ziektes in je familie voorkomen en jij mogelijk drager bent van die ziekte?

Met testen komen je gegevens in meerdere databases, maar ook in medische dossiers worden allerlei gegevens opgeslagen. Alles bij elkaar geeft het een beeld van een / jouw leven en kan door externen gebruikt of misbruikt worden. Het is dus van belang ook hierover na te denken.

De aanwezigen vonden het een avond met een leerzaam onderwerp.

Genealogisch onderzoek naar Joodse voorouders in Nederland

Lezing door Regina Philip op 16 september 2024; samenvatting door Regina Philip

In Nederland onderscheiden we twee grote Joodse groepen: de Asjkenazische Joden, afkomstig uit Noord-, Oost- en West-Europa, en de Sefardische Joden, met wortels in Zuid-Europa, Noord-Afrika, het Midden-Oosten en Turkije. Genealogisch onderzoek naar Joodse voorouders verloopt tot 1811 grotendeels hetzelfde als bij niet-Joodse families, maar kent ook specifieke bronnen en uitdagingen.

Belangrijke bronnen voor Joods onderzoek

Er zijn unieke documenten voor Joods genealogisch onderzoek, zoals de Joodse Raad-kaarten en JOKOS-dossiers uit de Holocaust. Naast het civiele huwelijk is er het religieuze huwelijk in de synagoge. Dit wordt voorafgegaan door het tekenen van een huwelijkscontract, de “ketoeba”, al is deze meestal in het Hebreeuws geschreven. Hier kan AI zoals CHatGPT vaak uitkomst bieden.

Uitdagingen in Joodse Genealogie

1. *Joodse jaartelling*: De Joodse kalender begint in 3761 v.Chr. Het huidige jaar 2024 komt overeen met 5784 in de Joodse kalender die overigens begint in september of oktober. Online tools kunnen gelukkig helpen bij de datumconversie.

2. *Achternamen en naamsveranderingen*: Voor 1811 hadden veel Asjkenazische Joden geen vaste achternamen; zij gebruikten patroniemen. Napoleon verplichtte achternamen in Nederland vanaf 1811. Migratie en vervolging zorgden zowel daarvoor als daarna voor veel naamsveranderingen, wat het onderzoek complex maakt. Ook bij emigratie naar Israël wordt heden ten dage vaak

een Hebreeuwse naam aangenomen.

3. *Beperkte overheidsregistratie*: In veel landen werden Joodse gemeenschappen eeuwenlang niet geregistreerd in civiele registers. Ook door vervolging en vernietiging van archieven, vooral tijdens de Holocaust, zijn veel documenten verloren gegaan.

4. *Onderzoek vóór 1811*: Voorouders opsporen vóór 1811 is lastig omdat Joden niet in kerkregisters voorkomen. Besnijdenisregisters kunnen soms hulp bieden, al zijn deze registers deels verloren gegaan en vaak in oud-Hebreeuws handschrift geschreven. Meisjes worden hierin niet geregistreerd. Verder wordt meestal alleen de vader vermeld en worden de jongetjes met hun Joodse naam genoteerd, die sterk kan afwijken van latere burgerlijke documenten. Een Joodse naam kent bovendien vele variaties die afhankelijk kan zijn van de oorsprong van de familie. Zoals te zien is in onderstaand voorbeeld van de bij ons algemeen bekende naam Levie: Levi > Lewi, Leiwe, Libman, Lieberman, Leib, Lewe, Löw, Löb, Lehman, vervangt vaak Juda, dubbelvorm Juda-Leib.

Raadpleeg Joodse Bronnen

De website van de spreker biedt een overzicht van specifieke Joodse bronnen, tools en (downloadbare) pdf-documenten om het onderzoek te vergemakkelijken. Zie: <https://voorouders.eu/bronnen/joodse-genealogie.html>

Met deze bronnen en aandachtspunten kunt u meer inzicht krijgen in de rijke en vaak complexe geschiedenis van Joodse families.

Slavernijgeschiedenis

Lezing door Sila Groeliker op 14 oktober 2024. Gerrie Overweel en Eric van Kleef doen verslag.

Mevrouw Sila Groeliker is vanmiddag hier om te vertellen over Surinaamse genealogie. Mevr. Groeliker is geboren uit een Nederlandse vader en een Surinaamse moeder. Zij is bestuurslid van de Vereniging voor Surinaamse genealogie.

Nederland was laat met koloniseren in vergelijking met andere Europese landen. Oorspronkelijk had Nederland vooral handelsposten in het Verre Oosten. Nederland kopieerde het Portugese model. In 1630 werd voor het eerst een stukje Brazilië veroverd. Daarna volgden Suriname, delen van Guyana en de Caribische eilanden.

Aanvankelijk zijn de Spanjaarden begonnen met reizen, land verwerven en werken. Later ontstonden veel plantages. Spanjaarden en Portugezen begonnen tot slaaf te maken vanuit Afrika naar Amerika te verplaatsen. De Nederlanders sloten zich hierbij aan. Verovering Fort Elmina was het begin van grootscheepse slavenhandel. Nederland werd de grootste slavenhandelaar.

In Afrika bestond al slavernij. Men werd slaaf gemaakt in oorlogen, bij een vergrijp of door schulden. Bij deze vormen van slavernij kon je ook weer vrijkomen. Bij de slavenhandel werden mensen slaaf gemaakt in de Afrikaanse kustlanden en per schip naar Zuid-Amerika overgebracht. Gevangenen moesten soms honderden kilometers lopen naar fort, daar werden zij gebrandmerkt en in kelders gestopt. Gezinnen werden gescheiden, kinderen bleven bij de moeder. Richtlijnen WIC om zoveel mogelijk mensen levend in de West te krijgen, maar de richtlijnen waren te duur. 17% overleed. Veiling in Suriname voor plantage, op Curaçao verkoop aan Engelsen, Spanjaar-

den, Fransen en Portugezen. Daarna kreeg men een nieuw brandmerk en een nieuwe naam. Mannen werden geketend, vrouwen en kinderen niet. Tot slaaf gemaakt werden verkocht aan een plantage-eigenaar en gebrandmerkt.

Slavernij was in Nederland verboden. Artikelen in kranten om systeem te vergoelijken, appel op superioriteitsgevoel van Nederlanders. Ontmenselijking van tot slaaf gemaakt: Afrikanen zijn dom en lui; handelswaar, kosten-baten-analyse; wetgeving in koloniën, slaaf gemaakt mochten niet leren lezen of rekenen, mochten niet worden gedoopt, trouwen, mochten niet de eigen religie belijden. Een tot slaaf gemaakte mocht geen schoenen dragen. Een tot slaaf gemaakte was eigendom; de eigenaar kon geen sanctie krijgen voor het doden van een slaaf.

Een driehoekshandel ontstond: wapens werden vervoerd van Europa naar Afrika, slaven van Afrika naar Amerika en producten van plantages van Amerika naar Europa. Provincie Zeeland en de WIC waren grote spelers.

Plantages in Suriname: rond Paramaribo, langs de twee grote rivieren. Op de plantage was de eigenaar (in het begin) of vertegenwoordiger (later). In latere jaren waren er deelnemers in de plantage. Tot slaaf gemaakte mocht op zondag op een stukje land voedsel verbouwen. Eigenaar was verplicht om slaaf te voeden. Eigenaar, paar blanke officieren en soms honderden slaven. Resultaat waren overdreven harde straffen. Enkele bevoorrechten kregen de taak om toezicht te houden tegen privileges (basjas). De eigenaar van de moeder

werd ook eigenaar van het kind.

Weinig blanke vrouwen, dus veel kinderen van gemengd bloed. Soms manumissie. Kinderen van gemengd bloed kregen vaker goede plekken, bijvoorbeeld huishoudelijk werk. Kleur hiërarchie. Onzekere relatie tussen man en vrouw, speelt nog steeds. Het leven op de plantages viel de mensen zwaar. De verhoudingen tussen blanken en zwarte mensen waren stroef, moeilijk. Een uitgebreide klassificatie van huidskleur ontstond, afhankelijk van het percentage Europees bloed: neger, mulat, carboeager, mustice, castice, pustice, blank.

Er bestonden mogelijkheden om vrij te komen. In de eerste plaats door manumissie door familieleden, of kennissen. De mogelijkheid bestond ook om zichzelf vrij te kopen. Dit kostte echter veel geld en moeite, en er was altijd toestemming nodig van de eigenaar. Ook een vrijgemaakte had echter nog beperkte rechten. Een vrijgemaakte mocht niet trouwen met een wit persoon. Een vrijgemaakt persoon moest een manumissiebrief bij zich hebben.

Uiteindelijk kwam er verzet tegen het systeem. Meestal jonge mannen liepen weg en zochten naar mogelijkheden om buiten de plantage een bestaan op te bouwen. De weglopers—marrons—vielen plantages aan om aan middelen te komen. Plantage-eigenaren werden bang gemaakt of zelfs vermoord. Soms werden ook vrouwen meegenomen. De plantage-eigenaren vroegen de overheid om hulp. Deze werd geleverd door militairen. Ook slaafgemaakten konden dienen in het koloniale leger in ruil voor vrijheid. Tenslotte werd vrede gesloten met een aantal Marrons onder de voorwaarde dat zij de plantages niet meer zouden aanvallen.

Het verzet was het begin van het einde voor de slavernij. De slavenhandel werd formeel afgeschaft in 1824. Het gevolg was

een tekort aan werkkrachten op de plantages en illegale handel. De handel werd door de Engelsen bestreden. Plantage-eigenaren moesten een boekhouding bijhouden van de slaven die zij hadden. Deze slavernijregisters van 1830, 1850 en 1863 zijn de oudste geschreven bronnen die wij hebben voor de Surinaamse genealogie.

Manumissie werd goedkoper gemaakt. De slavernij werd afgeschaft in 1863. Dit ging gepaard met een compensatieregeling aan de eigenaren. Vlak voor de afschaffing vond een enorme handel plaats. De voormalige slaafgemaakten hadden de verplichting om nog tien jaar op de plantage te blijven werken, zij het met een contract. Alle slaafgemaakten kregen een unieke familienaam, alle familieleden kregen dezelfde naam. Een grote kersteningsactie begon, voormalige slaven moesten verplicht naar de kerk.

Toch ontstond een tekort aan werkers op de plantages, zodat contractarbeiders moesten worden aangetrokken uit verschillende landen. Een samenvatting van de herkomst van de verschillende bevolkingsgroepen:

- In 1650 naar schatting 70.000 inheemsen. In 1950 nog 3.500 over. Veel sterfte door ziekten en werk.
- In 1651 100 Britse planters uit Barbados. Vanaf 1650 Joodse planters. Vanaf 1667 planters, soldaten en ambtenaren uit Nederland.
- 1650–1826: 250.000 slaafgemaakten uit Afrika.
- 1799–1816: veel immigranten uit Groot-Brittannië.
- 1845: mislukte immigratie van 400 boeren uit Nederland (boeroes).
- 1853–1864 500 contractarbeiders uit Madeira

Genealogie in Suriname is moeilijk. Voor de genealoog zijn er beperkte bronnen

als het gaat over oudere tijden. Mensen hebben vóór 1863 geen achternaam. Vóór 1830 zijn er geen persoonsgegevens te vinden in archieven. Tussen 1830 en 1863 zijn er slavernijregisters. Er bestonden zowel persoonlijke als plantageslaven. De slavernijregisters zijn geordend op plantage of eigenaren (bij persoonlijke slaven). Vanaf 1828 werden registers van de Burgerlijke Stand bijgehouden voor vrije mensen. Inheemsen en marrons werden pas na 1951 (!) geregistreerd. Volkstellingen zijn gehouden in 1811, 1921 en 1950. Manumissieregisters en het emancipatieregister van 1863. Lijsten van contractarbeiders. Namenregister Suriname van 1921.

Familieoverlevering is heel belangrijk voor die periode. Ook DNA-onderzoek is

bij Surinaamse genealogie heel belangrijk. Door de verschillende herkomst van de Surinaamse bevolking kan een genealogische zoektocht op veel verschillende plaatsen eindigen.

Ca. 25 jaar geleden is de Vereniging voor Surinaamse Genealogie opgericht, waarvan de leden elkaar kunnen ondersteunen bij de zoektocht naar Surinaamse voorouders. Zij ondersteunt en stimuleert bronpublicaties van Surinaamse bronnen. Tweemaal per jaar geeft zij een publicatie uit over Surinaamse genealogie. Negen keer per jaar wordt een zoombijeenkomst gehouden. De vereniging onderhoudt ook de website allesurinamers.org, waarop ook veel bronnen te vinden zijn.

Genealogische speeddate

door Freja Schuitemaker

Na de ALV gaf Gerrie Overweel uitleg over speeddaten. Zij had een collage gemaakt van de onderwerpen. Het was voor het eerst dat deze activiteit bij de afdeling Amersfoort werd gedaan. Het begon natuurlijk met het samenstellen van de gespreksgroepjes. Twee personen gingen bij elkaar zitten. De eerste opdracht die men kreeg was: vertel aan de ander in 7 minuten iets over jouw favoriete voorouder. De wekker ging en de rollen werden omgedraaid. Na deze tijd, bleef een persoon zitten en kreeg een andere persoon naast zich om de volgende vraag te beantwoorden. Samen sprak je over: in welke regio zitten jouw 'wortels', wat vind je het leukst hierover te vertellen. Na het wisselen, volgde het derde onderwerp: waar loop je op vast of waar heb je

vragen over. Heb je tips voor de ander? Tenslotte konden de deelnemers nog opmerkingen kwijt en vragen of tips voor het bestuur opschrijven. Helaas was de tijd hiervoor wat te kort en werd er niet meer gewisseld. Een aantal punten werden op papier gezet en aan het bestuur overhandigd.

Het was een zeer geanimeerde avond, waarbij je vooral wat meer te weten kwam over je gesprekspartner en ook wat tips en/of ideeën op deed om verder met je onderzoek te gaan. Kortom het was een geslaagde avond, die voor herhaling vatbaar is. Iedereen ging met een tevreden gevoel weer naar huis. En het bestuur mag dit nog best een keer organiseren was een veelgehoorde reactie. Zo leer je elkaar beter kennen.

Over Duitse hoveniers en ChatGPT

door Patrick Steinberger, Jelle Kaastra en ChatGPT

Op onze afdelingsbijeenkomst van 14 november 2024 was er een genealogische speeddate (zie het verslag hiervóór). Patrick Steinberger en Jelle Kaastra kwamen te spreken over hoveniers uit Duitsland.

Patrick stamt af van Christoph Gottlieb Jäniche, tuinman, geb. Freiberg (Kurfürstentum Sachsen) ca. 1741, overl. Veldwijk (Bronckhorst) 25-4-1815. Hij kwam rond het jaar 1780 naar Nederland om zich als "Kunst- und Lust Gärtner" verder te bekwamen. Waarschijnlijk heeft hij na zijn vertrek uit Freiberg op meerdere plaatsen gewerkt, waarna hij als hovenier/tuinman opduikt op Den Bramel, een buitenplaats en kasteel in Vorden, in het hart van de Achterhoek. Na hem werd zijn zoon Jacob Jäniche "tuinbaas" op Den Bramel en werkte er 40 jaar lang.

Jelle stamt af van (Bernardus) Christoffel Meese, geb. Tecklenburg 18-2-1681, overl. Leeuwarden 11-9-1728. Hij vertrekt tussen 1701 en 1708 naar Nederland en eindigt als landschapshovenier van Friesland (zie Jelle Kaastra 2023, Gens Nostra 78, 132). Een andere voorouder/tuinman van Jelle is Jan Bovenkamp, geb. Hamminkeln bij Wesel circa 1753, overl. Bennebroek 7-2-1822. Hij is enkele jaren vóór 1784 naar Nederland gekomen en werkte als tuinman op landgoederen te 's-Graveland, Ouderkerk aan de Amstel en tenslotte Vogelenzang.

Het viel ons op dat er nog veel meer gevallen bekend zijn van hoveniers of tuinlieden die uit Duitsland naar Nederland kwamen. Elke hovenier/tuinman had zo zijn eigen reden om van Duitsland naar Nederland te komen, bij elk van hen was de situatie anders. Toch zou het kunnen dat er gemeenschappelijke redenen waren die Nederland

voor hen juist aantrekkelijk maakten, misschien dat hier veel vraag was naar hun diensten.

Toen Patrick het bovenstaande had opgeschreven bedacht hij dat hij hier meer over te weten zou kunnen komen door een vraag te stellen aan ChatGPT. En ja hoor, zie hierbij het resultaat.

Vraag aan ChatGPT

Klopt het dat er veel Duitse hoveniers in die tijd naar Nederland migreerden?

ChatGPT zei:

Ja, het klopt dat veel Duitse hoveniers in de 18^e eeuw naar Nederland migreerden. Dit fenomeen was onderdeel van bredere migratiepatronen in Europa, waarbij geschoolde ambachtslieden en specialisten naar regio's trokken waar hun expertise werd gewaardeerd en waar meer werkgelegenheid beschikbaar was.

Hieronder meer context en oorzaken van deze migratie:

1. Vraag naar hoveniers in Nederland

Welvaart en tuinbouw: In de 17^e en 18^e eeuw beleefde Nederland een bloeiperiode op het gebied van tuinaanleg en botanica. Vooral rijke burgers en adel investeerden in formele tuinen rondom buitenplaatsen. Voorbeelden zijn de buitenplaatsen langs de Vecht, in Kennemerland en aan de Utrechtse Heuvelrug.

Invloed van de barokke en Engelse stijl: De vraag naar hoveniers met kennis van Europese stijlen, zoals de barokke Franse tuin en later de Engelse landschapsstijl, stimuleerde de komst van geschoolde Duitse hoveniers.

2. Specialisatie en reputatie van Duitse hoveniers

Vaardigheid: Duitse hoveniers stonden bekend om hun ambachtelijke vaardigheden en kennis van planten, boomgaarden en sierbeplanting.

Betrokkenheid bij buitenplaatsen: Duitse hoveniers werkten vaak op buitenplaatsen in Nederland. Hier combineerden ze tuinontwerp met praktische werkzaamheden, zoals de aanleg van geometrische perken, oranjerieën en boomgaarden.

Natuurlijke tuinideeën: Toen de Engelse landschapsstijl populair werd, waren veel Duitse hoveniers (zoals Friedrich Ludwig von Sckell) voorlopers in het toepassen van deze stijl, wat hen aantrekkelijk maakte voor opdrachtgevers in Nederland.

3. Migratiepatronen

Economische redenen: In delen van Duitsland, vooral kleinere staten en plattelandsgebieden, was de werkgelegenheid beperkt. Nederland bood voor geschoolde arbeiders zoals hoveniers betere vooruitzichten.

Religieuze migratie: Religieuze spanningen, zoals na de Dertigjarige Oorlog (1618-1648), leidden tot migratie vanuit Duitsland naar Nederland. Dit omvatte ook ambachtsslieden, waaronder hoveniers.

4. Invloed op de Nederlandse tuinarchitectuur

Duitse hoveniers droegen bij aan de ontwikkeling van de Nederlandse tuinen. Ze hielpen bij de transitie van formele barokke stijlen naar de meer natuurlijke Engelse landschapsstijl.

Een voorbeeld hiervan is de invloed van buitenlandse hoveniers op landgoederen zoals het park van Paleis Het Loo en de buitenplaatsen langs de Vechtstreek.

5. Bekende voorbeelden

Hoewel niet alle namen van deze migranten zijn gedocumenteerd, is het bekend dat veel Duitse hoveniers werden ingehuurd door de adel en rijke stedelingen in Nederland. Hun werk werd vaak geïntegreerd in grotere ontwerpen van Nederlandse tuinarchitecten zoals Jacobus Bosch en later Jan David Zocher.

Kortom, Duitse hoveniers hebben door hun migratie een belangrijke bijdrage geleverd aan de Nederlandse tuinarchitectuur. Hun technische vaardigheden en artistieke visie maakten hen zeer gewild in een tijd waarin tuinontwerp een symbool was van status en verfijning. Als je meer specifieke informatie zoekt over bepaalde projecten of personen, kan ik verder helpen!

Een NGV-verrassing

door Kees Dekker

Op 28 februari 2024 heb ik een 'oor-konde' mogen ontvangen van het NGV-hoofdbestuur, ondertekend door de voorzitter en secretaris en . . . een persoonlijke felicitatie van Thijs van Veen. Hartelijk dank daarvoor.

Inhoud van de oorkonde: 50 jaar lidmaatschap van de NGV. Het begrip van de lengte van het lidmaatschap zat wel in het jaargang 34

denksysteem, maar toch al weer zo'n tijd lid te zijn van de club, was toch een verrassing. Realiseer me dat ik te weinig actief ben binnen de NGV en haar afdeling.

Hoe is het gekomen om op 22-jarige leeftijd lid te worden? In 1964 ben ik door mijn opa en oom voor de gek gehouden dat we afstammen van de Duitse keizer en daarmee is het zaadje gelegd voor de genealogi-

sche interesse. Toen mijn oom zes jaar later overleed ontving ik als ‘erfenis’ een ‘sibbekundig’ overzicht van enkele parentelen. De betekenissen heb ik toen wel moeten opzoeken, want deze terminologie was mij onbekend. Overigens heeft er ooit een sibbekundig genootschap bestaan, maar is van staatswege opgeheven wegens te nauwe relaties met de NSB.

Een paar jaar later (circa 1972) is mijn interesse zodanig gewekt dat ik regelmatig op bezoek ging bij het Utrechts archief, want mijn voorouders (toen nog een beperkt overzicht) komen uit de buurt van Eemnes en Hooge Vuursche. Opvallend en indrukmakend in het archief is dat het zand nog in de notariële akten aanwezig is. Dit om de handtekeningen te laten drogen. Zouden die akten in al die eeuwen niet zijn geopend? In het archief blijkt ook een transcriptie aanwezig van de notulen van de kerkenraad van De Vuursche, hetgeen weer aanvullingen oplevert bij de personen. Uiteraard ben ik wel op bezoek gegaan bij de scriba van de NH-kerk in Lage Vuursche.

Inmiddels ben ik jaren verder en heeft internet zijn intrede gedaan en dit heeft ontzettend veel interessante gegevens en voorouders opgeleverd. Of de formele checks of de internet-gegevens juist zijn, hebben niet altijd plaatsgevonden, maar daar kan ik vrede mee hebben. Uiteraard is dit ‘niet-

checken’ ook voor mij, als opgeleid wetschapper, vloeken in de kerk. Maar de jacht op voorouders is als een wolf die bloed ruikt. Doorgaan met de verslavende jacht Is dan aan de orde (van de dag - vaak).

Ik ben sinds 1990 aangesloten bij de kring Amersfoort e.o. en in dit gebied wonden, werkten en leefden veel van mijn voorouders. Hierbij dan enkele geslachtsnamen:

Eemnes: Dekker – Roodhart – Blom – Kuijnder – Essen – Ruys – Brasservevangh – Schouten – Zweeren – Sweren – Lakenkooper

Soest: Dorresteijn – Kool – Spaans – Soest – Koele

Amersfoort: Maath/Maet – Langelaar – Tryst/Triest – Creeck – Weede – Peg(h)

Nijkerk: Carolinus – Twiller – Renselaer – Wenckum – Bruggenscholten Van Vaneveld – Scholten Van Hell – Luxhoolnieuwkerck

Woudenberg: Overeem – Bruijn – Triest – Haar – Franszen – Ravensloothendriks – Coutijs – Lagerweij – Winkel – Groenewoudelockhorst

Scherpenzeel: Santen – Twiller – Wolfswinkel – Bruijn – Lambalgen – Landaaslangeelaar – Coutijs – Hinnekamp – Donkelaar

Barneveld: Carolinus – Logt – Uit Het Wout Noyen – Wenckum – Domselaarbruyler – Bijler

Harderwijk: Wenckum – Kayenbeeck – Rensselaer – Brinck – Doctor

Het huwelijk van Walraven van Gent en Geertruyt van de Padevort (1635)

door Eric van Kleef

In 1635 ondertrouwden in Amersfoort Walraven van Gent en Geertruyt van der Padevort. Dit huwelijk is te vinden via de Personenindex op de website van Het Utrechts Archief. Het vermeldt de ondertrouw op 15 maart 1635 met de afkondiging van drie ge-

boden. [1] Het huwelijk is ook te vinden in het Trouwboek op FamilySearch, maar daar vinden we meer informatie. Het betreft het “oversluiten” van een eerder plaatsgevonden huwelijk. De bruidegom werd toen echter om dringende redenen weggeroepen, waar-

door de geboden niet netjes hadden plaatsgevonden. Aangezien hierdoor twijfels konden bestaan over de rechtsgeldigheid van het huwelijk, werd er nogmaals getrouwd. Dat huwelijk vond op Paasmaandag (9 april) 1635 plaats in Leusden. [2]

Die dringende redenen laten zich raden. Walraven van Gent, was een van de belangrijke commandanten van de Prins van Oranje tijdens de Tachtigjarige Oorlog. Hij werd dus waarschijnlijk weggeroepen voor een veldtocht. De eerdere ondertrouw is nog niet gevonden.

Walraven van Gent was de oudste zoon van Johan vrijheer van Oijen en Dieden (1535–1613). Hij was 1601–02 getrouwd met Anna van Arckel, vrouwe van Heemstede. [3] Anna overleed in Dussen in 1610 [4] Waarschijnlijk is Walraven niet de hele tijd tussen 1611 en 1635 alleen geweest. Tussen 1621 en 1629 worden er in Grave kinderen gedoopt van Walraven van Gent en Anna van Meurs. [5] Grave was een garnizoensstad en dus een logische woonplaats voor Walraven. Een hiaat in de reeks kinderen tussen 1623 en 1629 correspondeert met een veldtocht van Walraven in het land van Kleef rond 1625.

Bovendien vinden we in 1611 in Grave Hendrik Copes van Vorden en diens vrouw Moralla van Gent. [6] Hendrik was de secretaris van Walraven in 1599 en Moralla was de zuster van Walraven. [7] Het lijkt er dus op dat Walraven na de dood van Anna van Arckel een tweede maal getrouwd is geweest met Anna van Meurs en dat het huwelijk in 1635 Walraven's derde huwelijk was. Uit beide eerste huwelijken waren er kinderen. Het is dus begrijpelijk dat Walraven zorgen had over de verdeling van zijn nalatenschap over de kinderen als er onduidelijkheid bestond over de rechtsgeldigheid van zijn derde huwelijk.

Het huwelijk in Leusden is waarschijnlijk gesloten in de kerk in Oud Leusden die in 1826 gesloopt is. De huwelijksluiting in Leusden is niet te controleren. De bewaarde huwelijksregisters beginnen in 1674. [8] Dit zou dus zomaar het oudst bekende huwelijk uit Leusden kunnen zijn.

Met die trouwboeken is nog iets vreemds aan de hand. Er zijn meerdere gereformeerde trouwboeken te vinden van Amersfoort rondom het jaar 1635. Archief Eemland vermeldt de volgende boeken in de Retroacta van de Burgerlijke Stand in Amersfoort: 1617–1627 (inv.nr. 38d); 1631–1648 (inv.nr. 38e); 1647–1670 (inv.nr. 38f) [9] In deze reeks valt een hiaat op tussen 38d en 38e. Het Utrechts Archief heeft echter onder nummer 38e een register van 1627–1647. Dat register past precies in de reeks. Het is bovendien gelijkvormig met register 38d en 38f. [10] Dit lijkt dus een foutje in de inventaris. Het trouwboek dat op FamilySearch te vinden is, loopt van 1631–1648. Dit is gefilmd door de Genealogical Society van Utah en staat nu online op FamilySearch.[11] Het label op de verfilming vermeldt no. 38e. De periode en het nummer komen overeen met de vermelding in de inventaris van Archief Eemland. Het gereformeerde trouwboek van Amersfoort uit die periode vinden we op de website van Het Utrechts Archief.

Resteert de vraag wat het Trouwboek van 1631–1648 precies was. Het register maakt op fol. 1 melding van de “gedepu-teerden”, en op het laatste blad van de Com-misarii, twee functies die we niet verwachten in een kerkboek. Het lijkt er dus op dat het hier gaat om een trouwboek voor het gerecht. Weet iemand meer van dit trouwboek? En weet iemand waar dit register zich bevindt?

Noten

1. Nederduits Gereformeerde Kerk (Amersfoort), Trouwboek 1627–1647, fol. 49v; afgebeeld op Het Utrechts Archief (hetutrechtsarchief.nl/collectie/067EBF41461B9D33E0534701000A7459). Deze website geeft als bronvermelding Archief Eemland, toegang 13, inv.nr. 38e.
2. “No. 4, Trouw Boek van December 1631 tot Februarij 1648”, 14 maart 1635; FamilySearch (familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-99W2-1JBY, IGN 7173711, scan 247).
3. Utrecht, Schepenbank, Huwelijksregister 1585–1656, fol. 79v, 12 dec. 1601; Het Utrechts Archief, toegang 711: Burgerlijke Stand gemeente Utrecht en voormalige gemeente Zuilen, retroacta van de burgerlijke stand, inv.nr. 85; scan 83.
4. W. van Gouthoven, D’Oude Chronijcke ende Historien van Holland (met West-Vrieslant), van Zeeland ende van Utrecht (Den Haag, 1636); Google Books.
5. Nederduits Gereformeerde Kerk (Grave), Doopboek 1617–1639, fol. 21, 26 en 52; BHIC 1437, inv.nr. 5; bhic.nl/memorix/genealogy/search/deeds/16fe974b-176e-a653-8ec2-ce7fc06b69ae?urlperson=cfd067d8-ea7d-0587-9d0c-b974365a0fec.
6. Nederduits Gereformeerde Kerk (Grave), Doopboek 1602–1615, fol. 24v; BHIC 1437, inv.nr. 4; bhic.nl/memorix/genealogy/search/deeds/e08b74e4-4628-11e3-a747-d206bceb4d38.
7. Grote of St. Jacobskerk (Den Haag), Ondertrouwboek, 1598–1605, fol. 11r, 8 mei 1599 (Hendrik Copes van Vorden en Moralla Jans van Gent); Haags Gemeentearchief, toegang 377-01: Doop- trouw- en begraafboeken van ’s-Gravenhage, Scheveningen en Loosduinen, inv.nr. 27; hdl.handle.net/21.12124/C9D707B6B0EC422B97ECE5F25AE819D0.
8. Archief Eemland, toegang 0605: Retroacta van de Burgerlijke Stand te Leusden, 1674–1820; proxy.archieven.nl/28/0BD4532550A9429A89383B2284DA5782.
9. Archief Eemland (Amersfoort), toegang 0013: Retroacta van de burgerlijke stand te Amersfoort, 1579–1811; proxy.archieven.nl/28/3034DBD21F00445AB40C1C1058AAF5D8.
10. Nederduits Gereformeerde Kerk (Amersfoort), Trouwboek 1627–1647; Het Utrechts Archief (hetutrechtsarchief.nl/collectie/609C5C2F16174642E0534701000A17FD).
11. No. 4 Trouw Boek van December 1631 tot Februarij 1648; FamilySearch (familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-99W2-1KM9, IGN 7173711, scan 231–349).

Familiefoto’s

door Freja Schuitemaker-Frankefort

Van mijn grootouders van vaderskant zijn nog diverse foto’s in ons bezit. Een groot aantal zijn al meer dan 100 jaar oud. Prachtige lange jurken werden toen nog gedragen en het haar netjes opgestoken. Het betreft hier:

Petrus Leonardus Maria Frankefort, geb. 17-2-1877 ’s-Hertogenbosch en overl. 17-4-

1963 aldaar. Zoon van Lambertus Frankefort, geb. 27-12-1845 ’s-Gravendeel, overl. 26-4-1934 ’s-Hertogenbosch. (Zie eventueel ons blad jaargang 26, april 2017 nr. 2, blz. 36 De zouaaf: Lambertus Frankefort.) en Maria Catharina van den Bergh, geb. 23-9-1848 ’s-Hertogenbosch, overl. 9-4-1925 Heusden.

Gehuwd op 7-5-1908 in Amsterdam met:
Emma Wilhelmina Alberding, geb. 11-1-1887 Amsterdam en overl. 5-11-1975 te 's-Hertogenbosch. Dochter van Laurens Alberding geb. 6-3-1848 Amsterdam, overl. 30-7-1918 Amsterdam en Adriana Francisca Abels, geb. 12-2-1852 Amsterdam, overl. 22-8-1931 Haarlem. Onderstaande foto's zijn door de fotograaf André Schreurs te 's-Hertogenbosch gemaakt. Deze foto is genomen begin 1908, nog vóór hun huwelijk.

Petrus Leonardus Maria Frankefort en Emma Wilhelmina Alberding

Uit dit huwelijk zijn vier kinderen geboren. 1. Marie (Mia) Adriana Frankefort, geb. 5-8-1909 te 's-Hertogenbosch, overl. 7-4-1999 's-Hertogenbosch.

Foto 1909/1910 van moeder en dochter.

2. Alfred (Freddy) Pieter Frankefort, geb. 23-9-1910 's-Hertogenbosch, overl. 26-11-1989 Gent (B)

Foto ca. 1912 (Mia is 3 jaar / Freddy 2 jaar)

3. Pieter Leo Frankefort, geb. 18-7-1913 's-Hertogenbosch, overl. 26-11-1990 Leuven (B).

Foto: 1913/1914

4. Johan (Han) Frankefort, geb. 23-4-1921 's-Hertogenbosch, overl. 16-5-2003 's-Gravenhage. Han is mijn vader en een nakomertje. Van hem heb ik geen foto's gevonden die bij deze fotograaf zijn gemaakt.

Naamsverwarring

door Ina Budde-Korver

Sinds de invoering van de burgerlijke stand omstreeks 1811 blijven we ons hele leven heten zoals we ooit in het geboorteregister zijn ingeschreven, hoewel één keer veranderen soms is toegestaan. Het was voor mij dan ook even wennen toen ik erachter kwam dat dat vóór 1811 anders was. Niet iedereen had toen al een vaste achternaam. Er werd vaak nogal slordig omge-

Misschien is onderstaande foto daar wel gemaakt, helaas is dit niet meer te vinden.

Foto ca. 1921

Onderstaande foto is genomen op 8-8-1928. Hierop zijn van links naar rechts te zien mijn grootouders Emma en Petrus, mijn vader Han als kind (7 jaar oud) en de moeder van Emma: Adriana Francisca Abels.

De damesmode was duidelijk veranderd: de rokken waren korter geworden. Het haar van Emma was nu ook kort.

stand liep het nog niet allemaal even soepel en foutloos.

Mensen die genealogie als hobby hebben zijn (denk ik) meestal geen sloddervossen, eerder Pietjes Precies. We zoeken naar de waarheid, maar af en toe is het toch een kwestie van schipperen of een scheut water bij de wijn, hoezeer dat ook tegen onze natuur ingaat. Het is soms even dubben hoe we een persoon in onze administratie zullen opnemen: met zijn/haar doopnaam, of met de naam waarmee hij/zij later meestal werd aangeduid?

Iemand die mij wat zijn naam betreft veel problemen opleverde was Michael Egidius Langlois. Zo heb ik hem tenminste na lang wikken en wegen genoemd in mijn genealogieprogramma (Aldfaer). Andere gevonden namen zijn: Aegidius, Egidius, Gille(s), Gillis, Michel Langlois, Michel Langlee, Langleij, Machiel Langlois, Machiel Langle, Michiel Langale, l'Anglois.

In januari 2008 vond ik bij Familysearch de geboorte- en overlijdensdatum, geboorteplaats, en twee huwelijken van Michael Egidius Langlois. De overlijdens- en huwelijksgegevens heb ik later kunnen checken, maar de geboortedatum en -plaats helaas niet. Hij zou 12-4-1753 in St. George sur Meuse, Liège, zijn gedoopt, maar de namen van zijn ouders worden niet genoemd.

Eveneens bij Familysearch, Militaire Stamboeken en Conduittelijsten Staatse Leger 1707-1795, werd een zekere Michel Langois vermeld in een rangeerlijst van de Infanterie, Regiment Walen, 3e bataljon compagnie grenadiers onder bevel van kolonel De Perez. Dit bataljon lag 30-3-1781 in garnizoen te Breda. De Lengte van Michel Langois was: 5 voet, 3 duim, zijn leeftijd 20 jaar. Maar was dit wel dezelfde persoon als de eerdergenoemde Michael Egidius Lang-

lois? Die zou in 1781 geen 20 maar 28 jaar zijn geweest. Toch lijkt het mij heel aannemelijk dat hij ooit als soldaat van het Staatse Leger in Utrecht terecht is gekomen, al is het bewijs daarvan niet te vinden. Niet alle militaire stamboeken en documenten uit die tijd zijn bewaard gebleven.

Wat wel te vinden is: twee notariële akten, bij Het Utrechts Archief, waarin zijn naam wordt vermeld. Op 4-3-1786 verkoopt Pieter Carel Contesse, broodbakker te Maarssen, aan Gillis Langlois wonende te Utrecht de opstand van zijn broodbakkerij met alle daarbij behorende gereedschappen. De koopsom van f 400 moet worden betaald aan de vader van de verkoper, Pieter Jacob Contesse; de eerste termijn op 1-5-1786, de tweede op 1-5-1787.

Pieter Jacob Contesse, wonende te Maarssen, verhuurt aan Gillis Langlois, wonende te Utrecht, zijn huis en bakkerij op de hoek van de Kerkstraat en Bolestijnsendijk te Maarssen, voor een periode van 12 aaneenvolgende jaren, ingaande 1-5-1786. De huurder mag echter om de twee jaar deze huur beëindigen, mits Kerstmis daaraanvooraangaande waarschuwend. De huur bedraagt f 135 per jaar, te betalen in 4 termijnen.

Voor het gerecht in Utrecht wordt 29-4-1786 het huwelijk gesloten tussen Aegidius Langlois, j.m. in de Schoutesteeg, en Johanna van Zijl, j.d. op de Voorstraat bij de Neude.

Het jonge paar verhuist naar Maarssen, waar twee kinderen worden geboren: Jan Ferdinand, 19-1-1787 RK gedoopt als zoon van Machiel Langleij, en Stephanus, 5-7-1788 RK gedoopt als zoon van Michiel Langale. Een jaar later overlijdt de moeder van de jongens. Johanna van Zijl, huysvrouw van Machiel Langle, werd 19-8-1789 in de kerk begraven.

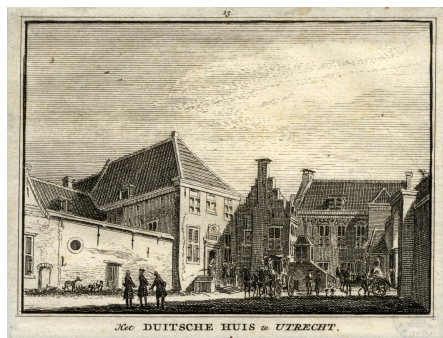

Maarssen, RK kerk ca. 1760–1780, cat. nr. 200695, collectie Het Utrechts Archief

Hoe de weduenaar zijn werk in de bakkerij met de zorg voor de twee kleintjes combineerde is niet bekend. Evenmin wat er met de bakkerij gebeurde toen hij drie jaar later hertrouwde. Op 3-11-1792 vond voor het gerecht in Utrecht het huwelijk plaats tussen Gille Langlois, weduenaar van Johanna van Zijl, op 't Steenweg, en Aleida Boekhorst j.d. in 't Wijstraat.

En een maand later werd in het boek van ingekomen burgers Utrecht ingeschreven: *l'Anglois (Gille), geboortig van St. George, Roomsch, en zijne 2 kinderen, met namen Jan Ferdinand en Steven l'Anglois. Een broodbakker.*

Het is niet duidelijk of Langlois ook in Utrecht het bakkersvak uitoefende. Wel is zeker dat hij aan het eind van zijn leven van beroep is veranderd. Volgens de geboorteakten van zijn jongste twee kinderen, resp. in 1814 en 1816, was hij toen oppasser, knecht in het hospitaal, en ook in zijn overlijdensakte in 1817 wordt hij knecht in het militair hospitaal genoemd. Dit hospitaal werd in 1811 ingericht in het Duitse Huis aan de Springweg, nadat in 1808 Koning Lodewijk Napoleon de Duitse Orde had gedwongen dit huis te verkopen.

Utrecht, het Duitse Huis 1744, cat. nr. 37615, collectie HUA

Utrecht, toegangspoort militair hospitaal ca 1860, cat. nr. 38260, collectie HUA

In Utrecht werden negen kinderen Langlois geboren. De doop van de eerste zeven wordt vermeld in het RK doopboek Catharijnesteeg. De jongste twee kwamen ter wereld na de invoering van de burgerlijke stand, dus hun geboorteakten zijn te vinden in de geboorteregisters van Utrecht. Hierbij valt op dat deze kinderen niet worden aangegeven door hun vader. De reden daarvan

is misschien dat hij niet kon schrijven, en dus de akte niet kon ondertekenen.

Langlois stierf 3-6-1817 op 64-jarige leeftijd in zijn woning in de Lange Smeesteeg Wijk B nr. 72 en zijn overlijden werd twee dagen later aangegeven door zijn zoon Steven Langlois, schoenmaker, en zijn zwager Hendrik Hedjer, kamerbehangen. De naam van de overledene luidt in deze akte Machiel Langlois, maar de naam Machiel werd doorgehaald en in de marge staat vermeld: *De doorhaling op de negende regel goedgekeurd, moet zijn Egidius.*

Tot zijn dood was er dus twijfel over zijn voornaam. Heette hij Michael, Egidius, of allebei?

Wat zou er bij de Nederlandse voornamenbank van het Meertensinstituut over de naam Aegidius/Egidius te vinden zijn? Over het ontstaan daarvan het volgende:

De naam Aegidius hangt volgens sommigen samen met Griekse aigis 'geitevel', later vereenzelvigd met het schild van Zeus (vergelijk ook Grieks aigidion 'geitje'). Anderen zien er een vóór-Griekse wortel in, waarvan de betekenis duister is. De naam was al vrij vroeg in de Middeleeuwen po-

pulair onder invloed van de heilige Aegidius (gestorven tussen 721 en 725). Hij was kluisenaar in de Provence en abt van een door hem gesticht klooster. Bij het klooster ontstond later de naar hem genoemde stad St.-Gilles. Zijn graf was vanouds een bekende bedevaartplaats. Hij is een van de noodhulpers; kerkelijke feestdag: 1 september.

Over de naam Gillis wordt dit vermeld:

Deze sterk van de oorspronkelijke naam afwijkende vorm is een Vulgairlatijnse/Romaanse ontwikkeling. Deze vorm is bij ons uit het Frans overgenomen (Egide, Gide, Gilles). Giel. Verkorte vorm van Aegidius, Michiel of Giliam.

Het zou heel goed kunnen dat Michael Egidius Langlois gedoopt werd als Aegidius Langlois, met als roepnaam Gilles, welke roepnaam in Utrecht werd verbastert tot Giel/Chiel. En die naam kan vervolgens weer teruggevoerd zijn tot Machiel, Michiel, Michael.

Alleen het doopboek van St. George sur Meuse kan hierover uitsluitsel geven, en dat heb ik tot op heden helaas nog niet gevonden.

Portret van een voorouder: Peter Barten (circa 1620–1705)

door Willem van Maren

Peter Barten, zoon van Bart Peters en Teuntje Hendriks, is omstreeks 1620 geboren, waarschijnlijk niet in Maarn waar hij later woonde. Op 23-8-1642 wordt hij voor het eerst genoemd als hij zijn vader vervangt bij de oproep van de maarschalk van Eemland. Vanwege de roerige tijden wenst de maarschalk een overzicht van de weerbare mannen in zijn gebied. Maarn is maar klein en het kan slechts 15 mannen sturen. De monsterrol vermeldt dat Peter gewapend

was met een roer, een primitief geweer.

Nadat vader Bart Peters is overleden omstreeks 1648 blijft zoon Peter als pachter op de boerderij op de Eng wonen. Hij wordt regelmatig vermeld in belastingoverzichten. In diezelfde tijd zal Peter ook voor de eerste keer getrouwd zijn, maar de datum is onbekend. Zijn vrouw heet Fransje Gerits en zij overlijdt al vóór 1660. Peter hertrouwt met Willempje Jansdochter uit Amerongen. De ondertrouw vindt plaats op 26-

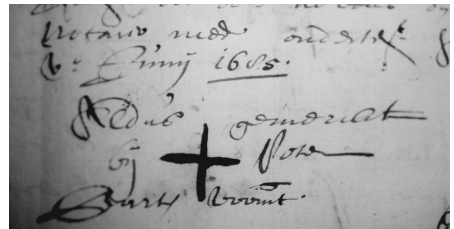
2-1660 in de kerk van Amerongen. Willempje woont op dat ogenblik in De Groep onder Ginkel. Dit gebied ligt tussen Amerongen en Scherpenzeel en ongeveer acht kilometer ten oosten van de boerderij van Peter. Het huwelijk wordt enkele weken later voltrokken in Woudenberg, maar het trouwboek van die tijd is niet bewaard gebleven. Ook Willempje overlijdt enkele jaren later en Peter trouwt opnieuw, maar de naam van zijn derde vrouw is niet meer bekend. Uit het eerste huwelijk stamt een zoon Bart. We kennen geen namen van andere kinderen uit het eerste of tweede huwelijk, maar uit het derde huwelijk is een zoon Hendrik geboren.

Peter is ongeveer 50 jaar oud en woont al ruim 40 jaar op de boerderij op de Eng als het noodlot hard toeslaat. Het is 1672, een jaar dat in de Vaderlandse Geschiedenis bekend staat als het rampjaar. Ook voor Peter wordt het een rampzalig jaar. De Fransen vallen de Nederlanden binnen, ze trekken de Rijn over en rukken op naar Utrecht. Koning Lodewijk XIV volgt zijn zegevierende legers en neemt zijn intrek op het slot te Zeist, hemelsbreed maar acht kilometer van de boerderij van Peter. Grote en kleinere groepen soldaten trekken heen en weer en plunderen naar hartelust. Op de Eng in Maarn staat een tiental boerderijen en drie ervan worden in brand gestoken, waaronder die van Peter. In het aangrenzende Maarsbergen vernielen de Fransen zelfs acht boerderijen. Ook elders in de omgeving wordt veel verwoest. De grote kastelen van Amerongen en Wijk bij Duurstede gaan in vlammen op.

De Fransen zijn bijna anderhalf jaar in Utrecht en Gelderland gebleven. De plundering van Maarn heeft al kort na de inval plaatsgevonden. Peter trekt met zijn gezin vier kilometer oostwaarts naar Woudenberg

en vindt huisvesting aan de Wetering ten zuiden van het dorp. In 1675 woont hij daar nog steeds met zijn vrouw en vijf minderjarige kinderen. In Maarn was Peter een zelfstandige boer, maar door de Fransen is hij zoveel kwijtgeraakt dat hij als daghuurder moet proberen zijn gezin te onderhouden. Het is onbekend hoelang Peter in Woudenberg is gebleven. Uit de periode tussen 1675 en 1685 is geen enkel archiefstuk bewaard gebleven waarin Peter wordt genoemd.

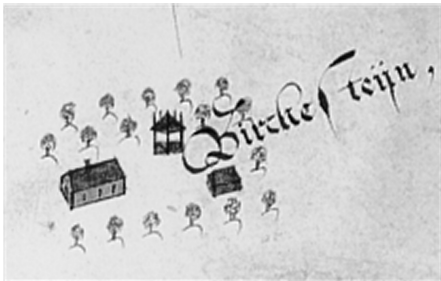
Voordat we Peter weer tegenkomen trouwt zijn zoon Bart op 1-1-1682 in Zeist met Geertje Arrisdochter van Wolfswinkel uit Renswoude. Het trouwboek van Zeist vermeldt dat Bart uit Maarn afkomstig is. Uit het huwelijk van Bart en Geertje worden minstens zes kinderen geboren. Enkele van deze kinderen nemen later de familienaam Grootveld aan maar de andere familieleden noemen zich later Van Maren of Van Maaren.

5 juni 1685. Peter Barten ondertekent een acte met een kruisje. De tekst om het kruisje: "Aldus gemerckt bij Peter Barten voornoemt." (Archief Eemland, Gemeentearchief Amersfoort, notaris A. van Brinckesteyn, AT015, f 4)

Vanaf 1693 vinden we Peter elk jaar terug in de belastingkohieren en soms ook in andere documenten. Hij heeft kans gezien weer zelfstandig boer te worden. Hij pacht de boerderij Birkestein in de Birk te Maarn. Bij deze boerderij behoort ook grond in de Meent. Dit is een laagliggend weidegebied, dat aan drie zijden wordt omringd door de gemeente Woudenberg. De eigenaar van

Birkestein is jonkheer Karel Godin, een legerofficier. Ook Evert Barten, mogelijk een verwant van Peter, woont met zijn vrouw op Birkestein. Jonker Godin heeft in Maarn veel grond gekocht en wil al die stukken in kaart gebracht hebben. Die kaarten zijn bewaard gebleven en daaraan danken we twee tekeningen van de boerderij Birkestein. De boerderij ligt aan de dwarsweg in Maarn en tot 1996 heeft hier een boerderij gestaan. Nu staat dicht bij deze plek een modern landhuis. Birkestein is geen oude boerderij als Peter daar komt te wonen. Al het land van de boerderij was vóór 1642 nog heide. We mogen aannemen dat Peter een groot stuk van die heide ontgonnen zal hebben en omgezet in akkerland. Vanuit Birkestein heeft men een goed uitzicht op de grote boerderij Eikelenburg met daarnaast de ruïne van een kasteel, het Huis ter Schuur.

De boerderij Birkesteijn in Maarn in 1659. (HUA, Archief Domkapittel inv. nr. 915)

Op 18-9-1699 verschijnen David Godin en Hendrik Peters, de zoon van Peter Barten, bij notaris Paulus van Liender in de stad Utrecht. Peter komt niet, hij is op dat ogenblik al meer dan 75 jaar oud, misschien zelfs al meer dan 80. We mogen aannemen dat hij lichamelijk en/of geestelijk niet meer in staat was om naar Utrecht te reizen. David Godin komt namens zijn vader Karel Godin. Karel is eigenaar van een aantal boerderijen in Maarn, waaronder Birkestein. Het oude pachtcontract is afgelopen en er moet

een nieuw contract opgesteld worden. Peter blijkt fors achter te lopen met zijn betalingen. De achterstand in pacht is opgelopen tot een bedrag van 184 gulden en 16 stuivers. Hoeveel de jaarlijkse pacht precies is geweest weten we niet, maar de schuld omvat de pacht van minstens drie of vier jaren. Er wordt een nieuw pachtcontract opgesteld, voor een periode van zes jaar, waarbij Hendrik als pachter optreedt en niet meer zijn vader Peter.

Tot zover de inhoud van de pachtbrief. Wat valt er nog meer over te vertellen? In de eerste plaats valt op dat Peter Barten hetzelfde is overkomen dat zijn vader Bart Peters overkwam in 1633: achterstand in de pachtbetaling. Moeten we hieruit concluderen dat zij niet erg goed waren in de uitoefening van het boerenbedrijf of was er misschien iets anders aan de hand? Het lijkt erop dat de oorzaak van de problemen niet bij Bart en Peter heeft gelegen.

Bart Peters was het slachtoffer van buitensporig slecht weer. De oorzaak van Peters pachtschuld kennen we niet. Ook de afloop is voor beiden hetzelfde (en gunstig) geweest: niet de gebruikelijke inbeslagname van inboedel en veestapel, maar een nieuwe kans. Ook blijken ze beiden er weer helemaal bovenop gekomen te zijn. Na de problemen van 1633 woont de familie nog bijna veertig jaar op dezelfde boerderij totdat zij door oorlogsgeweld wordt verdreven. Hendrik en vervolgens zijn zoon voeren na 1699 tot ver in de 18e eeuw het boerenbedrijf uit op Birkestein. Er is een bijzondere verklaring voor de tegenslagen en die gaat niet over zoiets als slecht weer of andere toevallige pech. De echte oorzaak heeft een structureel karakter en betreft de agrarische omstandigheden op de hoge zandgronden in Midden-Nederland. In de vroege middeleeuwen zijn die streken, vergeleken met de

rest van Nederland, nog tamelijk dicht bevolkt. Vanaf de vroege middeleeuwen neemt de bevolking op de Utrechtse Heuvelrug en op de hogere delen van de Veluwe voortdurend af. De gebieden lijden aan verdroging en raken gedeeltelijk zelfs ontvolkt. De oorzaak van de verdroging is waarschijnlijk het ontstaan van de Zuiderzee in de 9e en 10e eeuw. De lage gebieden rondom de Zuiderzee kunnen nu steeds beter afwateren en dit leidt weer tot een lagere grondwaterstand voor de hoge gebieden.

Op de Heuvelrug zien we de ontvolking heel duidelijk bij Leusden (nu Oud-Leusden geheten). Archeologische opgravingen hebben aangetoond dat hier op uitgebreide schaal landbouw heeft plaatsgevonden op plekken waar nu alleen maar bos of heide wordt aangetroffen. Ruim twaalf eeuwen geleden, in het jaar 777, stond er in Leusden al een kerkje, veel eerder dan in alle andere dorpen en steden in de wijde omgeving. Van de gehele nederzetting is alleen de toren van de kerk bewaard gebleven. Er staan ook nog één of twee boerenwoningen maar het agrarisch bedrijf wordt hier al sinds lange tijd niet meer uitgeoefend. Hetzelfde zien we bij Kootwijk op de Veluwe. Ook hier staat een heel oud kerkje, maar het dorp was gedurende vele eeuwen, tot de 20e eeuw toe, een zeer armoedige nederzetting. Tussen 1971 en 1981 zijn op de Veluwe zelfs de resten van een dorp opgegraven waarvan bovengronds niets meer te zien was. Archeologisch onderzoek toonde overtuigend aan dat de verdroging de oorzaak was van het wegtrekken van de bewoners. Mogelijk is dit het dorp Dubridun geweest dat al in het jaar 814 wordt genoemd.

Maarn ligt grotendeels op de hoge en droge Utrechtse Heuvelrug. Alleen in het noorden ligt een strook land die tot de natere Gelderse Vallei gerekend kan worden.

(Hier ligt eveneens het grootste deel van Maarsbergen dat ook bij de gemeente Maarn behoorde.) De ontvolking van Maarn in de loop van vele eeuwen is goed te volgen. Op het hoge deel bevinden zich aan het einde van de middeleeuwen ongeveer twintig boerderijen. Omstreeks 1700 zijn dat er nog maar tien of twaalf en nog eens drie eeuwen later zijn het er nog maar één of twee.

Men heeft in Maarn wel geprobeerd om het agrarische bedrijf weer wat aantrekkelijker te maken. De oudste boerderijen lagen op de Eng, een hoog deel. De rest van Maarn (voor zover gelegen op de Heuvelrug) was onverdeelde woeste grond. De boeren hadden gebruiksrechten op die grond maar waren niet de eigenaar. In de middeleeuwen was de bisschop van Utrecht eigenaar van de woeste gronden en later de Staten van Utrecht. In 1642 besluiten de Staten om een groot deel van de lagere woeste gronden te verdelen onder de landeigenaren. Er worden drie blokken afgesplitst en deze heten de Meent, het Veen en de Birk. Iedere grondeigenaar krijgt een perceel in elk van de drie blokken. Op deze wijze komt de familie Godin in bezit van o.a. Birkestein in de Birk en van Alendal in het Veen. Na 1675 wordt Birkestein verpacht aan Peter Barten. Vervolgens gaat in 1699 de pacht over op zijn zoon Hendrik, die bovendien Alendal (in het Veen) in gebruik krijgt.

De boerenbedrijven zijn na 1642 wel groter geworden maar veel heeft het niet geholpen. Alleen de Meent lijdt niet aan verdroging en is zelfs vrij drassig. De andere blokken zijn en blijven droge, onvruchtbare lappen grond. De ontvolking van Maarn is gewoon doorgegaan. Delen van het Veen en de Birk zijn nooit volledig ontgonnen en grote stukken van de oeroude Eng zijn verlaten en aan de natuur teruggegeven.

En de familie Godin? Heeft zij nog iets

gehad aan al die lappen onvruchtbare grond in Maarn en omgeving? Hun bezit was toen eigenlijk niet veel waard. Toch is het altijd in de familie gebleven. Nazaten van Godin (familie Godin de Beaufort) hebben ook nu, in de 21e eeuw, nog grote stukken van Maarn en Maarsbergen in eigendom en de familie is zelfs een van de laatste echte grootgrondbezitters in Nederland. Hebben zij het genoeg van dit langdurig bezit ook te danken aan de inspanningen van mijn voorgelacht?

Tenslotte als Peter ongeveer 85 jaar oud is overlijdt hij in 1705 op zijn boerderij in Maarn. Zijn zoon Hendrik blijft op Birkestein wonen en zet het boerenbedrijf voort.

bronnen

DTB's van Woudenberg, Amerongen en

Doorn

Archief Eemland, Oud-archief gemeente Leusden, inv. nrs. 152/156, 165, 396

Het Utrechts Archief, Archief Staten Landsheerlijke tijd, inv. nrs. 543

Het Utrechts Archief, Notarieel Archief, P. Van Liender U122a2-155

W.H.M. Nieuwenhuis, Huisgezinnen Woudenberg en Geerestein 1675, Woudenberg 1990

J. Verduin en J.W. van Maren, Oudschildgeld Leusden c.s. 1536–1806, Stoutenburg, Maarn, Maarsbergen, (Historische Toegangen van de Gelderse Vallei deel 16) Woudenberg 1997

Website: historischehuizen.nl/plaats.php?p=Maarn

Voorouderspreekuur

Onze afdeling Amersfoort en omstreken organiseert een maandelijks voorouderspreekuur. Vanaf nu afwisselend in Amersfoort en Ede. Het is op de tweede donderdag of vrijdag van de maand.

In Amersfoort op vrijdagmiddag van 13.00 tot 15.00 uur bij Tjaps, Leegwater 5, 3825 MR Amersfoort. Dit is in de wijk Vathorst, nabij het Icoon en de bibliotheek van Vathorst. Nabij rotonde 8 en dichtbij NS-station Amersfoort Vathorst. Zie tjapspub.nl. In Amersfoort op de vrijdagmiddagen 13-12-2024, 14-02-2025, 11-04-2025 en 13-06-2025.

In Ede op donderdagmiddag van 14.00 tot 16.00 uur in buurtcentrum De Kolk Schaapsweg 7A, 6713 BA Ede. In Ede op de donderdagmiddagen 09-01-2025, 13-03-2025 en 15-05-2025.

Dit voorouderspreekuur is bestemd voor u:

- als u wilt beginnen met stamboomonder-

zoek naar uw voorouders en niet weet hoe en waar te beginnen (hoe pak ik het aan?),

- als u al bent begonnen en u bent vastgelopen in het onderzoek,
- als u vragen heeft over stamboomonderzoek, bronnen, archieven en webadressen,
- als u vragen heeft over een genealogieprogramma (software) of over het ordenen van uw gegevens en materiaal.

Telkens zullen twee vrijwilligers aanwezig zijn om u te helpen.

Wij denken eraan om dit voorouderspreekuur ook elders in het gebied van onze afdeling te organiseren. Daarvoor hebben we een locatie nodig, zo mogelijk zonder kosten voor zaalhuur. Kunt u ons een dergelijke locatie aanbevelen, dan horen wij dat graag van u. Graag een e-mail naar penningmeester-aft@ngv.nl. Wij houden ons aanbevolen voor meer suggesties binnen het gebied van onze afdeling.

Cursus: Genealogie voor beginners

Wilt u starten met het zoeken naar voorouders, maar weet u niet waar of hoe te beginnen? Dan kunt u deelnemen aan de cursus. NGV afdeling Amersfoort en omstreken organiseert in voorjaar 2025 een cursus *Genealogie voor beginners*. Hier kunnen nieuwkomers of al een beetje gevorderden informatie krijgen over het beginnen met genealogie.

Er zijn 6 bijeenkomsten en als toegift een rondleiding door het Utrechts Archief. De onderwerpen zijn: 1 start van het onderzoek, 2 Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister, 3 DTB en lidmatenregister, 4 GensDataPro en Aldfaer, 5 Zoeken op internet, 6 Nederlands Oud Schrift, 7 rondlei-

ding. De cursus is van 18.30 – 20.30 uur op de donderdagavonden 27 februari, 6, 13, 20, 27 maart, 3 en 10 april. De locatie is Het Utrechts Archief, Alexander Numan-kade 199, 3572 KW Utrecht.

Cursusgeld is € 35,- voor leden van de NGV en € 75,00 voor niet-leden. Als u besluit vóór aanvang van de cursus betalend lid van de NGV te worden is de prijs ook € 35,00. Parkeren en koffie zijn gratis. Aanmelden kan bij secretaris Gerrie Overweel, 06 45295573, secretaris-aft@ngv.nl o.v.v. naam, adres en telefoonnummer en wel/geen lid van de NGV (Nederlandse Genealogische Vereniging).

Stel je voor

Mijn naam is **Cor Overmars**, (67 jaar), ik ben net gepensioneerd en ben woonachtig in Westenholte-Zwolle. Gehuwd en heb twee kinderen en 4 kleindochters met een vijfde op komst. Ik heb 49 jaar gewerkt in Accountancy en Onderwijs (MBO) als financieel medewerker en verzekeringscontactpersoon.

Wat was de aanleiding om met genealogie te beginnen?

Aanleiding was een gesprek met mijn tante die in het bezit was van een kladblaadje met daarop een beknopte kwartierstaat welke ze van een oom had gekregen. Mijn nieuwsgierigheid was daarmee gewekt.

Daarna ben ik met tussenpozen de archieven ingedoken. Met de daar ontmoete naamgenoten hebben we de Familiestichting Overmars(ch) opgericht met doel onze verzamelde gegevens samen te voegen om uiteindelijk een boek samen te stellen.

Inmiddels heb ik voor mijn vrouw haar voorouders uitgezocht en uitgetekend. Dit is

een geheel Drentse aangelegenheid.

Wanneer bent u met genealogie begonnen?

Zelf ben ik rond 1994 begonnen met mijn onderzoek.

Welke namen onderzoekt u en uit welke regio?

Omdat ik voornamelijk bezig ben met kwartierstaten kom ik nogal wat namen tegen. Per generatie houd ik ook gegevens bij van de broers en zussen van mijn voorouders.

Namen welke ik onderzoek in de regio van de afdeling Amersfoort e.o. zijn o.m.: Van Tellingen, Kampert, Steenhof, Sikking, Van Maanen, Knopper, Veer, Van Beek, Tijsseling, Van den Berg, Kranfoet, Van der Lee, Verweij, Carelse, Harskamp, Van Ap(p)eldoorn, De Kruijff, Van Kooten.

Welk computergenealogieprogramma gebruikt u om uw gegevens bij te houden?

Haza-data.

Hoever bent u gevorderd met het onderzoek?

Er is met mijn inbreng een boek verschenen van de Familiestichting Overmars(ch). Voor mijn vrouw heb ik een kwartierstaat kunnen invullen opdat zij inzicht heeft gekregen in haar familierelaties mede ook als hulp bij een familieopstelling.

Met mijn eigen familie kom ik ook tot bepaalde inzichten en heb wijlen mijn vader daar ook deels nog in kunnen meenemen. Aan beide zijden heb ik tot in 7 generaties een en ander terug kunnen vinden. Momenteel kom ik op het punt al het verzamelde materiaal zoals scans in HAZA-data te verwerken en zaken in de tijdsgeest te plaatsen.

Welke problemen ondervindt u bij uw onderzoek?

Het wordt echt problematisch met zoeken van gegevens van vóór 1800.

Welk doel streeft u na?

Er is al een boek uitgegeven en de kwartierstaten tot en met 6^e generatie zijn of worden uitgeschreven (leuk voor aan de wand). Voor mijn kleinkinderen zal ik graag nog mijn, ons levens-/familieverhaal op papier willen zetten.

Mijn eigen kinderen zitten nog in een levensfase dat zij (nog) niet veel interesse hebben waar de familie's vandaan komen.

Wat is uw grootste, onverwachte of leukste vondst tot nu toe?

Elk nieuwe vondst is leuk en interessant.

Mijn betovergrootvader Karel Sikking was overleden 38 jaar oud in een huis aan de Rhijnvis Feitlaan te Zwolle. Dat was onverwacht en niet duidelijk.

Uit onderzoek bleek dat hij is geboren in De Bilt, getrouwd in Zeist z.b. en vertrok met vrouw en kind naar Bodegraven om daar als veldwachter werkzaam te zijn. Vervolgens vertrok hij naar Leiden waar hij agent van

politie was. Na het vroegtijdig overlijden van zijn echtgenote vertrekt hij naar Amsterdam, zijn kinderen achterlatend in de zorg van zijn vader, tuinier te Arnhem.

Ik weet nu dat hij in het Sophia ziekenhuis van Zwolle is overleden aan tuberculose terwijl hij nog woonachtig was in Amsterdam.

De vraag blijft: waarom in Zwolle? Was hij op doorreis?

Over welke onderwerpen op genealogisch gebied zou u meer willen weten?

Naast de akten e.d. ben ik geïnteresseerd in Memories van successie, doodsbriefjes en het doorgronden van de levensomstandigheden. Daartoe lees ik momenteel boeken *Nederland in vroegere tijd*, een heruitgave van de *Tegenwoordige staat van der Vereenigde Nederlanden* (18^e eeuw), en boeken van Auke van der Woud (voornamelijk 19^e eeuw).

Wat gaf de doorslag lid te worden van de NGV en/of onze afdeling?

Aan het begin van mijn zoektocht ben ik lid geworden van de NGV afdeling IJsselstreek in verband met mijn onderzoek in het Sallandse. Na de opheffing van de afdeling werd ik ingedeeld in Twente. Deze heb ik verlaten om lid te worden van Drente (onderzoek familie echtgenote), daarna heb ik mij ook aangemeld bij Utrecht. Na de laatste open dag van de NGV dit jaar in Bunnik heb ik mij ook aangemeld bij de afdeling Amersfoort daar een groot deel van mijn moeders voorouders verbleven op de Utrechtse Heuvelrug, Amersfoort, Barneveld, Lunteren, Nijkerk en 't Veen.

Verder ben ik ook vriend van het CBG.

Sinds kort ben ik als vrijwilliger bezig met de registers van Gens Nostra vanaf 2021.

Mijn naam is **Henri Grünbauer**, 73 jaar.

Wat was de aanleiding om met genealogie te beginnen?

Mijn overgrootvader was een Duitse zeeman die een dagboek heeft nagelaten dat moeilijk leesbaar is. Toen mijn grootvader (naar wie ik vernoemd ben) 96 jaar oud was heb ik het dagboek voor hem vertaald en voorgelezen. Ik ben toen ook korte tijd lid van de NGV geweest.

Wanneer bent u met genealogie begonnen?

Omstreeks 1980 (zie boven). Daarna weinig aandacht aan besteed, maar recent weer begonnen met onderzoek. Sinds 2018 lid van Gesellschaft für Familienforschung in Franken (GFF).

Welke namen onderzoekt u en uit welke regio?

Op dit moment Grünbauer en Faas in respectievelijk Duitsland (Oberpaltz) en Nederland (Zeeland).

Welk computergenealogieprogramma gebruikt u om uw gegevens bij te houden?

Sinds kort GDP, eerder ook Geneanet.

Hoever bent u gevorderd met het onderzoek?

Faas genealogie is bekend tot ongeveer

1700. Grünbauer langs vaderlijke lijn ook ongeveer 1700.

Welke problemen ondervindt u bij uw onderzoek?

Leesbaarheid van oude documenten, vooral Duitse Kirchenbücher zijn lastig.

Welk doel streeft u na?

Allereerst inzicht krijgen in de leefomstandigheden van mijn voorouders. Publicatie van interessant materiaal is ook mogelijk maar heeft geen prioriteit.

Wat is uw grootste, onverwachte of leukste vondst tot nu toe?

Heel veel leuke vondsten: schipbreuk van mijn overgrootvader en kerken in Duitsland die nog authentiek zijn (Grünbauer), rol van voorouders bij drooglegging Haarlemmermeer en stichting van kerken aldaar (Faas).

Over welke onderwerpen op genealogisch gebied zou u meer willen weten?

Militaire en politie-archieven, kadastergegevens en hoe oude documenten te lezen.

Wat gaf de doorslag lid te worden van de NGV en/of onze afdeling?

Eerdere bekendheid en lokale aanwezigheid NGV waardoor leerzame persoonlijke contacten mogelijk worden.

Inhoudsopgave

Van de redactie	1
Colofon	1
Lezingen & Activiteiten	2
Van uw vice-voorzitter	5
De aanleiding en de afloop van de februari-staking van 1941 (427 mannen opgepakt)	6
DNA voor dummies	7
Genealogisch onderzoek naar Joodse voorouders in Nederland	8
Slavernijgeschiedenis	9
Genealogische speeddate	11
Over Duitse hoveniers en ChatGPT	12
Een NGV-verrassing	13
Het huwelijk van Walraven van Gent en Geertruyt van de Padevort (1635)	14
Familiefoto's	16
Naamsverwarring	18
Portret van een voorouder: Peter Barten (circa 1620–1705)	21
Voorouderspreekuur	25
Cursus: Genealogie voor beginners	26
Stel je voor	26

